

دانشگاه آزاد اسلامی

واحد علوم و تحقیقات

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت محیط زیست - حقوق محیط زیست

موضوع

بررسی اجرای حقوق محیط زیست در مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی

با تأکید بر مناطق ویژه اقتصادی بندری

استاد راهنما

جناب آقای دکتر منصور پورنوری

استاد مشاور

جناب آقای دکتر محمدحسن حبیبی

نگارنده

علیرضا نقی زاده

سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰

اجرای این پایان نامه مورد حمایت مالی سازمان بنادر و دریانوردی قرار گرفته است و سازمان به عنوان تنها مرجع حاکمیتی کشور در امور بندری، دریایی و کشتیرانی بازرگانی به منظور ایفای نقش مرجعیت دانشی خود و در راستای تحقق راهبردهای کلان نقشه جامع علمی کشور مبنی بر "حمایت از توسعه شبکه‌های تحقیقاتی و تسهیل انتقال و انتشار دانش و سامان‌دهی علمی" از طریق "استانداردسازی و اصلاح فرایندهای تولید، ثبت، داوری و سنجش و ایجاد بانک‌های اطلاعاتی یکپارچه برای نشریات، اختراعات و اکتشافات پژوهشگران"، اقدام به ارایه این اثر در سایت SID می‌نماید.

چکیده :

ایجاد مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی از جمله سیاست های اقتصادی دولت ها در مسیر تسهیل توسعه یافتگی تلقی می گردد. کشورهای در حال توسعه ایجاد این مناطق را ساده ترین ابزار رفع موانع داخلی رشد اقتصادی می دانند و بر این باورند که این مناطق می تواند یاری دهنده آنان در رهایی از فقر و عقب ماندگی بوده و کشور را در مسیر توسعه قرار دهد. در این رهگذر ملازمه اقدامات توسعه اقتصادی با آلودگی و تخریب محیط زیست همواره مورد چالش بوده است.

تعدادی از بنادر کشور به منطقه ویژه اقتصادی تبدیل و برخی نیز به عنوان منطقه آزاد تجاری-صنعتی تعیین یا در مجاورت آن قرار دارند. در این مطالعه تلاش گردیده تا اجرای حقوق محیط زیست در مناطق مذکور از دو منظر قوانین و مقررات و نظام اجرایی به ویژه در مناطق ویژه بندری مورد واکاوی قرار گیرد. این مطالعه نگاهی اجمالی نیز به موضوعات حق بر توسعه و حق بر محیط زیست در کنوانسیون های بین المللی محیط زیستی الحاقی کشور داشته است.

بررسی ها نشان میدهد که برخی معضلات در اجرای حقوق محیط زیست در مناطق آزاد و ویژه، منبث از قوانین و مقررات بوده و بخشی نیز در حوزه اجرایی می باشد. به نظر می رسد ایجاد اقتدار محیط زیستی در کشور و به تبع آن مناطق آزاد و ویژه اقتصادی، مؤثرترین راه برای تحقق هدف حفاظت از محیط زیست در کشور می باشد.

واژه های کلیدی: حقوق محیط زیست، مناطق آزاد تجاری-صنعتی، مناطق ویژه اقتصادی، مناطق ویژه اقتصادی بندری، حق بر محیط زیست، حق بر توسعه.

فهرست مندرجات

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	چکیده
۲	مقدمه
۵	فصل اول: کلیات
۶	۱-۱- محیط زیست
۶	۱-۱-۱- انواع محیط زیست
۸	۱-۱-۲- اجزاء محیط زیست
۸	۱-۱-۳- آلودگی محیط زیست
۱۰	۲-۱- حقوق محیط زیست
۱۰	۱-۲-۱- حقوق و محیط زیست
۱۲	۲-۲-۱- حقوق و حفاظت از محیط زیست
۱۳	۳-۲-۱- حقوق محیط زیست و جرم زیست محیطی
۱۷	۳-۱- مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی
۱۷	۱-۳-۱- مناطق آزاد تجاری-صنعتی
۲۳	۲-۳-۱- مناطق ویژه اقتصادی
۲۵	۳-۳-۱- مناطق ویژه اقتصادی بندری
۲۷	فصل دوم: پیشینه و سوابق موضوع، مواد و روش ها
۲۹	۱-۲- حق بر محیط زیست
۳۶	۲-۲- حق بر توسعه از منظر حقوق تجارت و سرمایه گذاری
۳۶	۱-۲-۲- حقوق تجارت بین المللی
۴۲	۲-۲-۲- حقوق سرمایه گذاری بین المللی
۴۷	۳-۲- مواد و روش ها
۵۱	فصل سوم: تجزیه و تحلیل قوانین و مقررات
۵۲	۱-۳- بررسی کنوانسیون های بین المللی محیط زیستی الحاقی جمهوری اسلامی

ایران از منظر حق بر محیط زیست و حق بر توسعه

- ۵۶ ۲-۳- بررسی قوانین و مقررات داخلی مربوط به مناطق آزاد تجاری-صنعتی و مناطق ویژه اقتصادی
- ۵۷ ۳-۲-۱- مناطق آزاد تجاری-صنعتی
- ۵۷ الف- قوانین
- ۵۷ - قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱
- ۵۷ - قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷۲/۶/۷ با اصلاحات بعدی
- ۶۱ - موافقتنامه بازرگانی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری ارمنستان (مصوب ۱۳۷۵/۸/۲۰)
- ۶۲ - قانون موافقتنامه همکاری های تجاری بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری بوسنی و هرزگوین (مصوب ۱۳۷۶/۳/۱۸)
- ۶۲ - موافقتنامه همکاری های بلند مدت اقتصادی، بازرگانی، علمی، فنی و فرهنگی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت ترکمنستان (مصوب ۱۳۸۲/۲/۲۳)
- ۶۳ - قانون نظام صنفی مصوب ۱۳۸۲/۱۲/۲۴
- ۶۴ - از قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱
- ۶۵ ب- آئین نامه ها
- ۶۵ - آئین نامه اجرایی اخذ عوارض در مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۳۷۲/۱۰/۲۷) هیأت وزیران با اصلاحات بعدی
- ۶۹ - آئین نامه نحوه استفاده از زمین و منابع ملی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۱۲/۲۳ شورای عالی مناطق آزاد
- ۷۱ - مقررات سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۲/۱۹ وزیرای عضو شورای عالی مناطق آزاد
- ۷۳ - مقررات صادرات ، واردات و امور گمرکی مناطق آزاد تجاری-صنعتی

- جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۲/۱۹ وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد
- ۷۴ - آئین نامه چگونگی اداره اماکن عمومی مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۷/۹ وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد
- ۷۷ - مقررات امنیتی و انتظامی مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۷/۹ وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد با اصلاحات بعدی
- ۷۷ - آئین نامه مرزبانی مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۷/۹ وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد
- ۷۸ - ضوابط ثبت شرکت ها و مالکیت صنعتی و معنوی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴/۲/۴ وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد با اصلاحات بعدی
- ۷۸ ج- تصویب نامه ها
 ۷۸ - نحوه انجام وظیفه مدیران و مأموران دستگاه های اجرایی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۶۹/۱۱/۷ هیأت وزیران
- ۷۹ - تعیین نحوه تأمین مالی و راهکارهای اصلاحی برای بهبود عملکرد مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۸۲/۲/۲۱ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی
- ۸۱ - تشکیل شورایی به منظور ایجاد هماهنگی بین سازمان های مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۸۴/۹/۱۳ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی
- ۸۲ - تصویب نامه مورخ ۱۳۸۵/۹/۱۲ هیأت وزیران در مورد تعیین محدوده منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس
- ۸۲ د- مصوبات شورای عالی مناطق آزاد
 ۸۲ - شرح وظایف و اهداف دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۷۲/۷/۱۲
- ۸۳ - نحوه حل و فصل اختلافات بین دستگاه های دولتی و سازمان های مناطق

- آزاد مصوب ۱۳۷۵/۱۱/۱۸ شورای عالی مناطق آزاد
- ۸۵ - نحوه تهیه و اجرای نظامنامه فرهنگی سازمان های مناطق آزاد تجاری- صنعتی مصوب ۱۳۷۶/۳/۲۷ شورای عالی مناطق آزاد
- ۸۶ ه- مصوبات شورای عالی اداری، شورای اقتصاد و بیمه مرکزی ایران
- ۸۶ - مصوبه شورای عالی اداری راجع به تعیین وظایف استانداران و فرمانداران و نحوه عزل و نصب و چگونگی ارتباط آنها با مسئولین دستگاه های اجرایی، مصوب ۱۳۷۷/۷/۲۸ شورای عالی اداری
- ۸۷ و- بخشنامه ها
- ۸۷ - بخشنامه ۱۴۶۹۸ معاون اول رئیس جمهور در خصوص اجرای ماده ۲۷ قانون اصلاح چگونگی اداره مناطق آزاد (مصوب ۱۳۷۵) مصوب ۱۳۸۱/۴/۴
- ۸۷ ۳-۲-۲- مناطق ویژه اقتصادی
- ۸۷ الف- قوانین
- ۸۷ - قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱
- ۸۸ - قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۹/۲۰
- ۸۹ - قانون برنامه چهارم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۳/۶/۱۱
- ۹۰ - قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۳/۱۱ مجلس شورای اسلامی و جلسه مورخ ۱۳۸۴/۹/۵ مجمع تشخیص مصلحت نظام
- ۹۵ - قانون ایجاد یک منطقه آزاد تجاری-صنعتی و بیست و سه منطقه ویژه اقتصادی مصوب ۱۳۸۹/۷/۴ مجلس شورای اسلامی
- ۹۵ ب- آئین نامه ها
- ۹۵ - آئین نامه اجرایی بند (د) تبصره ۲۵ قانون برنامه دوم توسعه مصوب ۱۳۷۴/۲/۴

- ۹۷ - آئین نامه نحوه آماده سازی و ساماندهی نیازهای زیرساختی منطقه ویژه اقتصادی پارس و حوزه نفوذ آن مصوب ۱۳۸۱/۱۱/۱۳ هیأت وزیران با اصلاحات بعدی
- ۱۰۴ - آئین نامه اجرایی قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۵/۳/۱ شورای عالی مناطق آزاد
- ۱۰۶ ج- تصویب نامه ها
- ۱۰۶ - مطالعه و امکان سنجی ایجاد منطقه ویژه اقتصادی در شمال استان بوشهر توسط دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد مصوب ۱۳۸۴/۱۱/۱۳ هیأت وزیران
- ۱۰۷ د- مصوبات شورای عالی مناطق آزاد، شورای عالی اداری و شورای اقتصاد
- ۱۰۷ - مصوبه راجع به تعیین وظایف استانداران و فرمانداران و نحوه عزل و نصب و چگونگی ارتباط آنها با مسئولین دستگاه های اجرایی مصوب ۱۳۷۷/۷/۲۸ شورای عالی اداری
- ۱۰۷ ۳-۲-۳- سایر قوانین و مقررات اقتصادی
- ۱۰۷ - قانون جلب و حمایت سرمایه های خارجی مصوب ۱۳۳۴/۹/۷ مجلس شورای ملی
- ۱۰۸ - آئین نامه چگونگی تنظیم و انعقاد توافق های بین المللی مصوب ۱۳۷۱/۲/۱۳ هیأت وزیران
- ۱۰۹ - موافقتنامه ارتقاء، حمایت و تضمین سرمایه گذاری فی مابین کشورهای عضو سازمان کنفرانس اسلامی مصوب ۱۳۷۳/۴/۱۹ مجلس شورای اسلامی
- ۱۱۰ - قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی مصوب ۱۳۸۰/۱۲/۱۹ مجلس شورای اسلامی
- ۱۱۲ - قانون رفع برخی از موانع تولید و سرمایه گذاری صنعتی مصوب ۱۳۸۷/۸/۲۵ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات و الحاقات بعدی
- ۱۱۴ ۳-۲-۴- چشم اندازها و سیاست های بلند مدت
- ۱۱۹ ۳-۳- بررسی نظام اجرایی

- ۱۲۰ ۳-۳-۱- ساختارها و شرح وظایف ها
- ۱۲۰ - تبصره ۱۹ قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱
- ۱۲۱ - نحوه انجام وظیفه مدیران و مدموران دستگاه های اجرایی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی مصوب ۱۳۶۹/۱۱/۷ هیأت وزیران
- ۱۲۱ - قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷۲/۶/۷ با اصلاحات بعدی
- ۱۲۲ - آئین نامه داخلی شورای عالی مناطق آزاد و وظایف دبیرخانه و انتخاب اعضای هیأت مدیره مناطق آزاد مصوب ۱۳۷۲/۷/۱۲ شورای عالی مناطق آزاد
- ۱۲۳ - شرح وظایف و اهداف دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۲/۷/۱۲ شورای عالی مناطق آزاد
- ۱۲۳ - چگونگی اعمال نظارت شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی بر فعالیت های مناطق مذکور مصوب ۱۳۷۴/۲/۴ وزرای عضو شورای عالی مناطق آزاد
- ۱۲۴ - آئین نامه اجرایی بند (د) تبصره ۲۵ قانون برنامه دوم توسعه مصوب ۱۳۷۴/۲/۴
- ۱۲۴ - نحوه حل و فصل اختلافات بین دستگاه های دولتی و سازمان های مناطق آزاد مصوب ۱۳۷۵/۱۱/۸ شورای عالی مناطق آزاد
- ۱۲۵ - مصوبه ۱۳۷۶/۹/۳۰ هیأت وزیران در زمینه تشکیل مرکز امور مناطق آزاد تجاری-صنعتی و ویژه اقتصادی
- ۱۲۶ - قانون تشکیل و اداره مناطق ویژه اقتصادی مصوب ۸۴/۳/۱۱ مجلس شورای اسلامی
- ۱۲۶ - مصوبه ۱۳۸۴/۹/۱۳ هیأت وزیران در زمینه تشکیل شورایی به منظور ایجاد هماهنگی در بین سازمان های مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران با اصلاحات بعدی
- ۱۲۸ - مصوبه هیأت وزیران در تاریخ ۱۳۸۸/۸/۱۰ در زمینه ایجاد شورای

هماهنگی امور مناطق

- ۱۳۰ ۲-۳-۳- مناطق آزاد تجاری-صنعتی
- ۱۳۱ ۳-۳-۳- مناطق ویژه اقتصادی
- ۱۳۱ ۴-۳-۳- ساختارهای تشکیلاتی موجود در مناطق آزاد تجاری-صنعتی کشور
- ۱۳۶ ۵-۳-۳- مناطق ویژه اقتصادی بندری
- ۱۳۶ سازمان بنادر و دریانوردی
- ۱۴۷ ساختار تشکیلاتی مناطق ویژه اقتصادی بندری
- ۱۴۷ ۶-۳-۳- فرایندهای جذب سرمایه گذاری
- ۱۴۸ فرایند جذب سرمایه گذاری خارجی در کشور
- ۱۴۹ فرایند جذب سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری-صنعتی
- ۱۵۰ فرایند جذب سرمایه گذاری در بنادر و مناطق ویژه اقتصادی بندری
- ۱۵۳ فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادات
- ۱۵۹ پیشنهادات
- ۱۶۰ پیشنهادات در سطح ملی
- ۱۶۷ پیشنهادات خاص مناطق آزاد و ویژه با تأکید بر مناطق ویژه بندری
- ۱۷۲ فهرست منابع
- ۱۷۴ چکیده به زبان انگلیسی